

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба диссертатсияи Муқимов Сафарбек Давлатбекович дар мавзуи «Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ тибқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 - Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ қазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ)

Мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ Муқимов Сафарбек Давлатбекович дар мавзуи «Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ тибқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон» мубрам ба ҳисоб рафта, барои илми ҳуқуқшиносӣ аҳамияти назариявӣ ва амалӣ дорад.

Баъди пош хӯрдани ИҶШС ва соҳибистиклол гардидани Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд – ҚТ) дар ҳаёти сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоии давлат тағйиротҳои муҳим ба амал омадаанд, ки ба сиёсати ҳуқуқи ҷиноятӣ, аз ҷумлаи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ҷиноятҳо ба муқобили саломатӣ таъсир гузошт. Конститутсияи навини ҚТ саломатиро, ки яке аз муҳимтарин ҳуқуқҳои фитрии инсон ба ҳисоб меравад, дар моддаи 38 муқаррар намуд. Ин ҳуқуқи конститутсионии инсон мутобиқи моддаи 2-и Кодекси ҷиноятии ҚТ (минбаъд – КҶ ҚТ) ба ҳайси объекти ҳифзи Кодекс дохил шуда, дар моддаҳои 110-129-и Кодекс барои зарар расонидан ба саломатӣ ҷавобгарии ҷиноятӣ пешбинӣ гардидааст. Дар замони муосир қонунгузорию ҷиноятӣ ба сифати яке аз воситаҳои муҳими танзимсозандаи муносибатҳои ҷамъиятӣ баромад намуда, манфиатҳои шахс, ҷомеа ва давлатро аз таҷовузҳои ҷинояткорона ҳифз менамояд. Маърид ба зикр аст, ки новобаста аз ин муқарраротҳо

қонунгузорӣ оид ба ҳифзи саломатӣ, махсусан ҷавобгариӣ ҷинойтӣ барои зарар расонидан ба саломатӣ аз нуқсонҳо оро нест. Бинобар ин, таҳқиқоти диссертатсионӣ оид ба масъалаи мазкур дорои аҳаммияти калонӣ назарию амалӣ мебошад.

Бояд тазаққур дод, ки қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ яке аз ҷинойтҳои хатарнок ба муқобили саломатӣ мебошад, ки ҚЧ ҚТ онро дар моддаи 111 муқаррар кардааст. Хатари он пеш аз ҳама дар он мебошад, ки барои ҷамъият оқибати хавфнок дошта, ба солимии бардавоми инсон ҳалал мерасонад. Ҳамзамон ба ҷабрдида зарари маънавӣ низ расонида мешавад, ки метавонад ба зиндагии минбаъдаи инсон таъсири манфӣ дошта бошад. Саломатӣ гуфта, ҳолати беҳбудии пурраи ҷисмонӣ, руҳӣ ва иҷтимоӣ, набудани беморӣ ва нуқсонҳои ҷисмониро меноманд. Дар ҳолати зарар дидани саломати инсон аз як тараф ҷисми ӯ дучори ҷароҳат мешавад ва аз тарафи дигар хатари марг ва ё аз даст додани қисме аз саломати худ ба ӯ таҳдид мекунад. Инсон танҳо дар сурати пурра солим будан метавонад аз ҳуқуқи озодиҳои худ истифода бурда, ҳамчун инсонии комил дар муносибатҳои ҷамъиятӣ ширкат варзад. Бинобар ин, саломатӣ барои инсон неъматӣ бебаҳо махсуб шуда, зарар расонидан ба он на танҳо ба саломати як шахс, балки ба саломати аҳоли низ хатар дорад. Аз ин рӯ, омӯзиши ҷинойти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ (111 ҚЧ ҚТ) ва паҳлуҳои дигари он барои амалия ва назария мубрам ба ҳисоб меравад.

Масъалаи эътироф, арзишмандӣ ва ҳифзи ҳуқуқи саломати инсон дар маркази тавачҷуҳи ҳамешагии Президент ва ҳукумати ҚТ қарор дорад. Бо дарки зарурияти муҳиммиати масъала Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои муаззами миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми худ ба Маҷлиси Олии ҚТ аз санаи 21.12.2021 изҳор намудаанд, ки «Рушди соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи солимии аҳоли, ки яке аз бахшҳои муҳим мебошад, минбаъд низ ҳамчун самти афзалиятноки сиёсати иҷтимоии давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон боқӣ мемонад». Дар ҷои дигар иброз намудаанд,

ки «Барои ҳар як давлат солимии аҳли чома зарур мебошад. Аз ин рӯ, мо бояд халқамонро солим нигоҳ дорем ва барои тандурустии он тамоми шароитро фароҳам оварем». Ҳукумати кишвар ҳанӯз аз солҳои аввали ба даст овардани Истиқлоли давлатӣ ба масъалаи ҳифзи саломатӣ таваҷҷуҳи махсус зоҳир менамуд. Эътироф ва ҳифзи ҳуқуқ ба саломатӣ ҳамчун арзиши олии дар сатҳи қонунгузорӣ, пеш аз ҳама, Конститутсияи ҚТ, Кодекси граждани ҚТ, Кодекси тандурустии ҚТ ва муқаррар намудани ҷавобгарии ҷиноятӣ барои зарар расонидан ба саломатии инсон дар сатҳи қонунгузорӣ, пеш аз ҳама, Кодекси ҷиноятии ҚТ дастоварди даврони соҳибистиқлолӣ оид ба ҳифзи саломатӣ ба ҳисоб меравад. Аммо, дар баробари дастовардҳои зиёди назариявӣ амалӣ дар баъзе аз қисматҳои қонунгузори амалкунандаи ҷиноятӣ оид ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои расонидани зарар ба саломатӣ ҳанӯз нуқсонҳо мавҷуданд, ки таҳқиқоти алоҳидаро тақозо менамоянд.

Ҳолати имрӯза ва дурнамои рушди минбаъдаи қонунгузори ҷиноятӣ оид ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои расонидани зарар ба саломатӣ аз мубрамияти бештари мавзӯи таҳқиқшаванда дарак медиҳад.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ. Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ аз маҷмуи муносибатҳои ҷамъиятӣ иборат мебошад, ки ба омӯзиши ҳамаҷониба ва возеҳи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ алоқаманд мебошад.

Барои расидан ба мақсадҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ баррасии илмӣ **вазифаҳои зерин зарур мебошанд:**

- омӯзиши таърихи ташаккули қонунгузори ҷиноятии ҚТ оид ба қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;
- таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии қонунгузори ҷиноятии давлатҳои пасошуравӣ оид ба ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;
- муайян намудани объекти ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;

- таҳқиқи тарафи объективии ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;
- баррасии субъект ва тарафи субъективии ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;
- баррасии аломатҳои вазнинкунандаи ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;
- омӯзиши омили расмӣ, таҷрибаи судӣ ва ошкор сохтани мушкилиҳои татбиқи меъёрҳои қонуни ҷиноятӣ вобаста ба қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;
- пешниҳоди тавсияҳо барои ҳалли мушкилоти қонунгузор, назария ва амалияи ҳуқуқи ҷиноятӣ вобаста ба мавзӯи таҳқиқшаванда.

Объекти таҳқиқоти диссертатсионӣ. Объекти таҳқиқотро муносибатҳои ҷамъиятӣ вобаста ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ ташкил медиҳад.

Мавзӯи таҳқиқоти диссертатсия. Мавзӯи таҳқиқотро меъёрҳои қонунгузориҳои ҷиноятӣ оид ба рушди қонунгузориҳои миллӣ, таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии қонунгузориҳои ҷиноятии ҚТ бо қонунгузориҳои ҷиноятии давлатҳои пасошуравӣ, тавсифи ҳуқуқи ҷиноятии аломатҳои таркиби ҷиноят, омӯзиши маълумоти оморӣ, таҷрибаи судӣ ва ошкор сохтани мушкилиҳои татбиқи меъёрҳои қонуни ҷиноятӣ вобаста ба қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ ташкил медиҳад.

Навгонии илмӣ таҳқиқот. Навгонии илмӣ диссертатсия дар он ифода меёбад, ки диссертатсияи мазкур нахустин пажӯҳиши мукаммали илмӣ оид ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ дар ҚТ ба шумор меравад. Навгонии аз ҷониби муаллиф пешниҳодгардида мафҳум ва моҳияти ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ фаро гирифтааст. Хулосаҳо ва нуктаҳои илмӣ диссертатсия, ки ба ҳимоя пешниҳод мегарданд, навгонии таҳқиқоти диссертатсионӣ ва натиҷаҳои ҳалли вазифаҳои гузошташударо инъикос менамоянд.

Асосҳои методологии таҳқиқот. Асосҳои методологии таҳқиқоти диссертациониро усулҳои умумиилмӣ ва махсуси ҳуқуқӣ ташкил медиҳанд. Аз ҷумла, усулҳои диалектика, мантиқӣ-забонӣ, омӯрӣ, шаклӣ-ҳуқуқӣ, муқоисавӣ-ҳуқуқӣ, таърихӣ-ҳуқуқӣ ва дар диссертатсия бештар истифода гардидаанд.

Ташаккул ва инкишофи қонунгузори ҷиноятӣ оид ба қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ дар давраи шуравӣ ва ҶТ ба воситаи усули диалектика мавриди омӯзиш қарор дода шудааст. Усули мазкур имконият дод, ки воқеияти ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ дар давраҳои таърихӣ таҳлил карда шавад. Усули мантиқӣ-забонӣ дар таҳлил ва пешниҳоди дурусти истилоҳ, мафҳумҳо ва ибораҳои ҳуқуқии дар таҳқиқоти диссертационӣ истифодагардида, мусоидат намудааст. Дар заминаи усули мазкур истифодаи яхела ва дурусти истилоҳ, мафҳумҳо ва ибораҳои ҳуқуқӣ аз назари мантиқӣ ва забонӣ пешниҳод гардидаанд. Бо истифода аз усули омӯрӣ зимни таҳқиқи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ аз натиҷаҳои омӯрӣ истифода гардидааст. Дар заминаи усули шаклӣ-ҳуқуқӣ ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ ҳамчун падидаи сирф ҳуқуқӣ баррасӣ гардидааст. Тавассути усули муқоисавӣ-ҳуқуқӣ қонунгузори ҶТ ва санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии давлатҳои хориҷӣ дар баҳши ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ омӯхта шуда, шабоҳат ва тафовут миёни онҳо муайян гардидааст. Бо истифода аз усули таърихӣ-ҳуқуқӣ масъалаи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ мавриди таҳқиқи таърихӣ-ҳуқуқӣ қарор дода шудааст. Усулҳои мазкур дар якҷоягӣ имконият фароҳам оварданд то таҳқиқоти диссертационӣ ҳамачониба, пурра ва объективона гузаронида шуда, вазифаҳои гузошташуда ҳалли ҳудро пайдо намоянд.

Асосҳои назариявии таҳқиқот. Асоси назариявии диссертатсияро корҳои илмӣ-назариявии олимони ватанию хориҷӣ оид ба ҷавобгарии барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ ташкил медиҳад.

Аҳаммияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки хулосаҳо ва пешниҳодҳои дар натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ бадастомада мумкин аст барои ҳалли масъалаҳои назариявӣ ва амалӣ дар самти ҳифзи саломатии инсон ва ҷавобгарӣ барои расонидани зарар ба саломатӣ истифода карда шаванд. Таҳқиқоти пешниҳодшуда метавонад дар раванди таълими фанҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ, ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ ва ҳуқуқи муҳофизатии ҷиноятӣ, инчунин, дар курси махсуси таълимии ҳуқуқӣ, аз ҷумла фанни «Асосҳои ҷавобгарии ҷиноятӣ» истифода шавад.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот дар он ифода мегардад, ки дар фаъолияти ҳуқуқсозӣ чӣ қадар тақвияти қонунгузори кишвар метавон хулосаву пешниҳодҳои таҳқиқотро вобаста ба масъалаи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ истифода бурд. Хулосаву пешниҳодҳои таҳқиқот барои амалияи ҳуқуқсозӣ чӣ қадар муайян кардани ҷавобгарии ҷиноятӣ барои содир кардани ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ аҳаммияти калон доранд.

Саҳми шахсии доктари дараҷаи илмӣ. Саҳми шахсии муаллифи диссертатсия ба сатҳи нағзҳои илмӣ таҳқиқоти диссертатсия, нуктаҳои илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд, мақолаҳои илмӣ, маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-назариявии ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ оид ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ асоснок карда мешавад. Ҳамзамон, масъалагузорӣ ва сабки диссертатсия саҳми шахсии муаллифро нишон медиҳанд.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ аст. Аз ин рӯ, таҳқиқоти

диссертациони Муқимов Сафарбек Давлатбекович дар мавзу
«Ҷавобгарию ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба
саломатӣ тибқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон», сазовори дарёфти
дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08-
Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои
ҳуқуқшиносӣ) мебошад.

Роҳбари илмӣ: доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ,
профессори кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ
ва муқовимат бо коррупсияи
факултети ҳуқуқшиносии
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Сафарзода А.И.

Суроға: 734023, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, куч. Буни Ҳисорак
Тел.: (+992) 905-88-63-63.

Имзои Сафарзода А.И.-ро тасдиқ мекунам.

Сардори РК ва КМ ДМТ

«13» 02 2023 с.

Тавқиев Э.Ш.